

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

Metsähallitus pitää hyvänä strategialuonnoksen kokonaisvaltaista ja tulevaisuusorientoitunutta lähestymistapaa ruokajärjestelmiin. Strategiassa on visioitu hyvinkin kunnianhimoisia tavoitteita ruokajärjestelmälle vuoteen 2040 mennessä. Varsinaiset toimenpiteet tavoitteisiin pääsemiseksi on luonnoksen mukaan tarkoitus määritellä vasta myöhemmin julkaistavissa toimeenpanosuunnitelmissa. Metsähallitus kommentoi esitystä hallinnoimiensa maa- ja vesialueiden ja niillä toteutettavien toimintojen näkökulmasta.

Strategialuonnoksessa todetaan, että luonnontuoteala osana ruokasektoria on alihyödynnetty. Tavoitteeksi esitetään, että luonnontuotealan arvoketjut kehittyvät, ja niiden liikevaihto kasvaa. Valtion maa-alueet ovat keskeisessä roolissa luonnontuotealan kehityksessä. Marjoja ja sieniä voi kerätä sieltä, missä liikkuminen jokaisenoikeuksilla on sallittua. Sen sijaan muiden luonnontuotteiden keräämiseen valtion alueilta tarvitaan luonnontuotelupa ja niiden keräämiseen liittyy rajoitteita. Luonnontuotelupa on vaivattomasti ja kohtuukustannuksin hankittavissa Metsähallituksen Eräluvut-palvelusta eli sen ei pitäisi aiheuttaa pullonkaulaa luonnontuotteiden hyödyntämisen kasvattamiselle.

Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

Huoltovarmuutta koskeissa tavoitteissa käsitellään ruokajärjestelmän riskienhallintaa, ruoantuotannon jatkuvuuden turvaamista ja tuotantopanosten omavaraisuusasteen kasvattamista. Metsähallitus haluaa nostaa tässä yhteydessä esille myös ruoan kotimaisuusasteen noston osana huoltovarmuutta. Näkökulma ei välity kovin selkeästi strategialuonnoksesta. Arvioiden mukaan vain 20 % Suomessa syötävästä kalasta on kotimaista. Metsähallituksen tavoitteena on löytää hallinnoimiltaan vesialueilta uusia kalankasvatukseen sopivia paikkoja, jotta kotimaisen kalan tarjontaa voitaisiin kasvattaa. Myös metsästyksen ja kalastuksen edistäminen on yksi olennainen osa ruokajärjestelmän huoltovarmuutta. Metsähallituksen lupa-asiakkaat viettävät vuosittain kokonaisuudessaan yli 500 000 päivää metsästyksen ja kalastuksen parissa.

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

-

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

-

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havaintoj

-

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

-

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

Strategialuonnoksen sivulla 6 mainitaan julkishallinnon rooli siltana uusille markkinalähtöisille ratkaisuille kuten hiili- ja luonnonarvokaupalle. Kyseisten uudenlaisten mekanismien yhteys ruokajärjestelmään jää tässä yhteydessä epäselväksi. Tarkoituksena on ilmeisesti, että hiili- ja luonnonarvokauppa toimisivat työkaluina ruokajärjestelmän kielteisten ilmasto- ja luontovaikutusten hallinnassa. Tätä voisi täsmentää strategiassa. Metsähallitus seuraa tiiviisti vapaaehtoisten hiili- ja luonnonarvomarkkinoiden kehittymistä ja arvioi omaa rooliaan niiden edistämisessä.

Sanastossa (s. 23) luonnonarvokauppa on määritelty vapaaehtoiseksi sopimukseksi, jossa maanomistaja sitoutuu ylläpitämään tai lisäämään luonnonarvoja, kuten monimuotoisuutta, metsässään määrääjäksi (esim. 10–20 vuotta). Vastineeksi hän saa korvauksen luonnonarvojen ostajalta, joka voi olla esimerkiksi ympäristökeskus tai muu taho. Luonnonarvokaupalle ei ole vakiintunutta määritelmää, eikä ehdotettu määritelmä vastaa tämänhetkistä käsitystä luonnonarvokaupasta. Yleisesti luonnonarvokauppa tai -markkina ymmärretään toiminnaksi, jossa luonnonarvoja lisätään maa- tai vesialueella, eikä toimintaa ole rajoitettu vain metsiin. Epäselväksi esitetyssä määritelmässä jää myös ympäristökeskuksen rooli potentiaalisena luonnonarvojen ostajana.

Metsähallitus ehdottaa, että luonnonarvokaupan määritelmä korvataan luonnonarvomarkkinoiden käsitteellä. Esimerkiksi EU:n tiekartta luonnonarvomarkkinoiden kehittämiseksi (Nature Credits Roadmap) määrittelee luonnonarvomarkkinat taloudelliseksi toiminnaksi, jossa maanomistaja parantaa toimenpiteillään luonnon tilaa tai sen toimintaa, kuten pölytystä, veden imeytystä tai vastaavaa ja myy tuottamiensa luonnonarvoja ostajille markkinoilla.

Myös hiilikauppaa koskevan määritelmän sanoitus kaipaa kehittämistä. Hiilikaupan sijaan olisi hyvä käyttää vakiintuneempaa termiä: vapaaehtoinen hiilimarkkina. Lisäksi määritelmän kohta, jossa viitataan kansallisiin päästötavoitteisiin, vaatii tarkentamista. Nykyohjeistuksen mukaan (esim. valtioneuvoston opas vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden hyviin käytäntöihin) tuotetut yksiköt voidaan samaan aikaan lukea hyväksi sekä kansallisessa kasvihuonekaasuinventaariossa että hyödyntää vapaaehtoisilla hiilimarkkinoilla. Rajoitukset voivatkin liittyä lähinnä yksiköihin liitettäviin ilmastoväittämiin.

Lisätietoja Metsähallituksen lausunnosta antaa tarvittaessa: Tiina Vuoristo, vastuullisuuden johtava asiantuntija, tiina.vuoristo@metsa.fi

Niemelä Juha
Metsähallitus

Veikkola Johanna
Metsähallitus